

Status

Openbaar

Datum vergadering Gedeputeerde Staten

30 september 2025

Eindtermijn

n.v.t.

Onderwerp

Alliantie BVLOS Testgebied Tekenmoment 8 oktober

Advies

1. Aan te gaan de “Bestuursovereenkomst Alliantie BVLOS Testgebied boven de Noordzee met Transferroute van en naar Unmanned Valley” met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en met het Ministerie van Defensie.
2. Vast te stellen de brief aan PS over ‘Alliantie BVLOS Testgebied Tekenmoment 8 oktober’.
3. Vast te stellen de publieksamenvatting bij de “Bestuursovereenkomst Alliantie BVLOS Testgebied boven de Noordzee met Transferroute van en naar Unmanned Valley”.

Besluit GS

Vastgesteld conform advies.

Bijlagen

1. Machtiging van cdK Kolff aan gedeputeerde Weverling en gedeputeerde Stolk voor ondertekening “Bestuursovereenkomst Alliantie BVLOS Testgebied boven de Noordzee met Transferroute van en naar Unmanned Valley”
2. Bestuursovereenkomst Alliantie BVLOS Testgebied boven de Noordzee met Transferroute van en naar Unmanned Valley
3. Plan van Aanpak BVLOS Testgebied: rapport PZH-2025-872237090 d.d. 7 april 2025 met titel “Realisatie BVLOS test- en experimenteergebied boven de Noordzee - Plan van Aanpak
4. GS-brief aan PS over ‘Alliantie BVLOS Testgebied Tekenmoment 8 oktober’

1 Toelichting voor het College

Aanleiding

In april 2024 heeft het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), vanwege de toenemende vraag naar ruimte voor experimenten met onbemande luchtvaartssystemen (UAS) en de complexiteit van het Nederlandse luchtruim, een voorkeursgebied aangewezen voor het testen met drones 'Beyond Visual Line of Sight' (BVLOS; buiten zicht van de piloot). Dit voorkeursgebied ligt tussen Katwijk aan Zee en de haven van Rotterdam. Binnen dit voorkeursgebied wordt een stuk luchtruim met permanent karakter voor drone test en experimenteer doeleinden nader gedefinieerd, het BVLOS-testgebied met een transferroute naar Unmanned Valley. Het BVLOS-testgebied biedt ruimte voor de verdere ontwikkeling van UAS-technologieën en operaties, zoals U-space - een geheel van Europese regels om veilig, efficiënt en geautomatiseerd droneverkeer mogelijk te maken -, en de integratie van bemande en onbemande luchtvaart.

De provincie Zuid-Holland is initiatiefnemer in het ontwikkelen van het BVLOS-testgebied met transferroute van en naar Unmanned Valley. De provincie heeft deze rol op zich genomen omdat zij in dit testgebied kansen ziet voor innovaties en werkgelegenheid in Zuid-Holland. Dit zal bovendien van belang zijn voor de toekomst van de luchtvaart in heel Nederland.

Om de benodigde luchtruimwijziging te realiseren neemt de provincie alle wettelijke en verplichte stappen, zoals vastgelegd in de artikelen 5.10 en 5.11 van de Wet luchtvaart en beschreven in het *wijzigingsproces luchtruim en vliegprocedures* (hierna: het 5.11 proces).

Het 5.11 proces en de bestuursovereenkomst

De luchtruimwijziging moet worden gerealiseerd via het zogenoemde *5.11-proces* uit de Wet luchtvaart. Dit proces bestaat uit vijf stappen:

1. het indienen van de initiatiefaanvraag;
2. het opstellen van een Plan van Aanpak (inclusief participatieplan);
3. het uitwerken van dit plan tot een ontwerpdocument;
4. de juridische wijziging en goedkeuring;
5. publicatie in de luchtvaartgids (AIP).

Op 1 mei 2025 heeft de beleidseenheid Air Traffic Management (ATM) van het ministerie van IenW en het ministerie van Defensie - die de regels en richtlijnen voor luchtverkeersmanagement (ATM) vaststelt - het Plan van Aanpak BVLOS Testgebied goedgekeurd, waarmee fase 2 van de 5.11 procedure is afgerond. De provincie is nu gestart met fase 3, de planuitwerking.

Omdat dit testgebied het eerste – en voorlopig enige – van zijn soort in Nederland wordt, en nationaal een unieke kans biedt om structureel op lange afstand buiten het zicht van de piloot te vliegen, hebben de provincie Zuid-Holland, het ministerie van IenW en het ministerie van Defensie besloten een alliantie te vormen, en hiervoor een bestuursovereenkomst te ondertekenen. Met deze overeenkomst bekrachtigen de partijen hun samenwerking rond het BVLOS-testgebied boven de Noordzee, dat een vaste transferroute van en naar Unmanned Valley krijgt. Voor de provincie was co-financiering van het project door IenW en Defensie ook onderdeel van de vorming van de alliantie.

Het BVLOS-testgebied is van nationaal belang voor de doorontwikkeling van BVLOS-toepassingen, maar betekent ook een unieke positie voor Zuid-Holland en voor Unmanned Valley in Katwijk. Zuid-Holland wordt dé plek voor bedrijven en onderwijsinstellingen om drones en andere onbemande technologie te testen. De grote behoefte aan deze mogelijkheid is evident aantoonbaar: nu al trekt de belofte hiervan relevante dronesbedrijven vanuit clusters elders in Nederland (m.n. uit Den Helder en nabij Groningen, Enschede en Bergen op Zoom) naar Katwijk. Ook vanuit de drones-ecosystemen in België, Duitsland, en Denemarken wordt deze ontwikkeling met grote interesse gevolgd, waarbij zij kansen zien tot Noordzee-gerelateerde samenwerkingen. Bovendien ontwikkelt Unmanned Valley zich als Nederlands voornaamste fieldlab en campusomgeving voor drones met goede samenwerkings-relaties met Rijksuitvoeringsorganisaties, Omgevingsdiensten, NL Space Campus, TU Delft, ROC Amsterdam, TNO, NLR, en andere clusters in Nederland.

Vanuit het Actieplan Onbemenste Systemen (APOS) draagt het Ministerie van Defensie bij aan het realiseren van het BVLOS-testgebied. Een testgebied in Nederland stelt het Ministerie van Defensie en Nederlandse industrie in staat om geavanceerde onbemenste systemen te testen en te ontwikkelen in een realistische omgeving. Dit is cruciaal voor het versterken van operationele inzetbaarheid van de krijgsmacht. BVLOS-capaciteiten vergroten het bereik, de effectiviteit en veiligheid van verkennings- en logistieke operaties zonder direct menselijk risico. Daarnaast versterkt het testgebied de samenwerking met industrie en kennisinstellingen, wat innovatie bevordert en de strategische autonomie van Nederland vergroot.

Besluitvorming

De *Bestuursovereenkomst Alliantie BVLOS Testgebied boven de Noordzee met Transferroute naar Unmanned Valley* ligt ter vaststelling aan het college van GS voor. De volmacht aan gedeputeerde Weverling en aan gedeputeerde Stolk is bijgevoegd in de besluitvorming.

De ondertekening staat gepland op 8 oktober 2025 bij Unmanned Valley in Katwijk. Deze locatie is gekozen vanwege de rol van UMV als start- en landingspunt voor de BVLOS-vluchten én als belangrijke innovatiehub en huisvesting voor dronebedrijven in Zuid-Holland.

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag excl. BTW	: € 100.000,-
Programma	: Ambitie 2 - Bereikbaar Zuid-Holland
Financiële risico's	: Er zijn geen financiële risico's.

Iedere alliantiepartner brengt eenmalig € 100.000,- in, ter financiering van fase 3 tot en met 5 van de procedure 5.11 (de werkpakketten zoals gedefinieerd in het op 1 mei 2025 door de Beleidseenheid ATM goedgekeurde *Plan van Aanpak BVLOS Testgebied*, bijlage 3). Provincie is initiatiefnemer en projecteigenaar. Het betreft hier een co-financiering vanuit IenW en Defensie t.b.v. het project. Vanuit de Provincie worden de kosten gedekt via het budget van Luchtvaart.

Juridisch kader

Voor de bestuursovereenkomst zijn door alle partijen teksten aangeleverd die consistent zijn met de mondeling gemaakte afspraken. De overeenkomst is zowel inhoudelijk als juridisch getoetst door de afdelingsjuristen van alle betrokken partijen en door hen akkoord bevonden. Het document vormt de basis voor de verdere samenwerking bij het realiseren en in stand houden van het testgebied.

Omdat de provincie als rechtspersoon de overeenkomst aangaat, is de cdK op grond van artikel 176 van de Provinciewet bevoegd de provincie bij het aangaan van de overeenkomst te vertegenwoordigen. Vanuit deze bevoegdheid zal de cdK gevraagd worden een volmacht te verlenen aan gedeputeerde Weverling en aan gedeputeerde Stolk om deze overeenkomst namens de provincie te ondertekenen.

Aan de cdK wordt voorgesteld deze volmacht tot vertegenwoordiging te verlenen, omdat op 8 oktober 2025 een tekenmoment staat gepland met gedeputeerde Weverling, gedeputeerde Stolk, minister Tieman (IenW) en staatssecretaris Tuinman (Defensie) om deze bestuursovereenkomst te ondertekenen.

2 Voorafgaande besluitvorming

Deze bestuursovereenkomst is een nieuw bestuurlijk document en bouwt voort op:

- De bestuurlijke afspraken uit 2018 tussen de provincie Zuid-Holland, de gemeenten Katwijk en Wassenaar en het Rijksvastgoedbedrijf om het Hangaargebied van het voormalige Marinevliegkamp Valkenburg in Katwijk – inmiddels ontwikkeld tot Unmanned Valley – te bestemmen als innovatiecluster, waar drones- en sensorbedrijven, onderwijs- en onderzoeksinstituten en Rijksuitvoeringsorganisaties samenwerken, testen en producten ontwikkelen;
- de aanwijzing door het Ministerie van IenW in april 2024 van het gebied tussen Katwijk en Rotterdam als enige voorkeursgebied in Nederland voor BVLOS-testen en experimenten;
- het bestuurlijke akkoord van voormalig Gedeputeerde Baljeu op 13 mei 2024 om het initiatiefnemerproces te starten, met inzet vanuit het luchtvaartteam.
- Op 22 augustus 2024 is PS geïnformeerd in de luchtvaart verzamelbrief.

3 Proces

Tegelijk met de besluitvorming in GS vindt besluitvorming plaats bij het Ministerie van IenW en het Ministerie van Defensie. Ambtelijk is er wekelijks overleg met Unmanned Valley en de aanspreekpunten van IenW en Defensie om af te stemmen en de voorbereidingen te treffen voor het tekenmoment op 8 oktober bij Unmanned Valley. De aanspreekpunten van IenW en Defensie zullen vervolgens toetreden als kernleden van de klankbordgroep voor dit project.

In de bestuursovereenkomst zijn, naast afspraken over de financiële bijdragen, ook afspraken vastgelegd over de inwerkingtreding en uitvoering van de overeenkomst, de communicatie en de jaarlijkse evaluaties.

4 Participatie en rolneming

Als initiatiefnemer blijft PZH projectleider van het project BVLOS testgebied en coördineert de werkzaamheden. ILT, DGLM (Ministerie van IenW) en Defensie nemen zitting in de klankbordgroep. Een uitvoerig participatietraject is een significant onderdeel van de te doorlopen 5.11 procedure.

5 Communicatiestrategie

Op 8 oktober zal de samenwerking tussen PZH, IenW en Defensie voor de realisatie van het BVLOS testgebied boven de Noordzee publiekelijk met een gezamenlijk tekenmoment worden gelanceerd.

PZH treedt op als gastheer van het tekenmoment en is verantwoordelijk voor de uitnodigingen, ook namens alle betrokken partijen.

De woordvoerders van gedeputeerde Weverling, gedeputeerde Stolk, minister Tieman en staatssecretaris Tuinman zijn aan elkaar gekoppeld om gezamenlijk een consistent verhaal richting de media op te bouwen. Daarnaast wordt momenteel gewerkt - vlak na 8 oktober - aan een gezamenlijk media-artikel van gedeputeerde Weverling en minister Tieman, en van gedeputeerde Stolk en staatssecretaris Tuinman, waarin het belang van dit testgebied voor hun dossiers wordt belicht.